

ملی ډیموکراټیک انستیتیوت (NDI) په افغانستان کې د کتنې یو ماموریت په لاره اچوي او په ترڅ کې یې په دې هېواد کې د اپریل میاشتې د ۵ مې (د وري میاشتې دې ۱۶ مې) نېټې د ولسمشریزو او ولایتي شوراګانو د ټاکنو له لړۍ څخه دمخه، په بهیر کې او وروسته شننه ترسره کوي.

د ټاکنیزو شکایتونو خپلواک کمېسیون خپلې وروستۍ پرېکړې د ټاکنو خپلواک کمېسیون ته سپارلي

رأیې ونه شمېرل شي. د اړوندو محلونو له ډلې په ۹۱ محلونو کې هېڅ رایه اچوونه نه وه شوې، ۲۶ محلونه له دې کبله یې اعتباره بلل شوي وو چې پایلې یې په عادي پانو کې ثبت شوي وې نه د پایلو په رسمې په فورمو کې او د ۲۶ محلونو موقعیت یا ځای نامالومه وه (د ټاکنو د خپلواک کمېسیون د مالوماتو پر بنسټ، دا شمېره د تېرو ټاکنو پرتله ډېره ټېټه بلل شوې ده).

د ټاکنو خپلواک کمېسیون د ۴۴۴ محلونو په اړه خپلې پرېکړې د ټاکنیزو شکایتونو له خپلواک کمېسیون سره شریکې کړې او په دې توګه د اړوندو پرېکړو پر وړاندې د شکایتونو لپاره لاره پرانېستل شوه. اړوند کمېسیون ته دوه داسې شکایتونه رسېدلې چې د یاد شوي کمېسیون په وینا به په اړه یې د علنی یا پرانېستې غونډې پرتله، پرېکړه ونيول شي.

د مې میاشتې له ۴ - ۸ پورې، د ټاکنیزو شکایتونو خپلواک کمېسیون د وروستيو پرېکړو ترمنځ، د شکایتونو په اړه علني غونډې په لاره واچولې. لمرنۍ څلور غونډې په ځانګړو زونونو متمرکزې وې، په داسې حال کې چې د مې میاشتې د ۸ نېټې په غونډه کې له ټولو ولایتونو څخه پر ۱۱۲ شکایتونو باندې بحث وشو.

د فیفا او تیفا په ګډون، کورنیو کتونکو ډلو د ټاکنیزو شکایتونو پر خپلواک کمېسیون د تړلو دروازو ترشا په پرېکړه کولو باندې نیوکه وکړه. محمد نعیم اصغري د فیفا د پروګرام مسئول، له طلوع نیوز سره په مرکه کې وویل چې د پرېکړې نیونې مېهمه او نه زه لري کولای شي پرېکړې "د سیاسي فشار او معاملو" تر اغېزې لاندې راولي. د ټاکنیزو شکایتونو خپلواک کمېسیون د دا ډول ادعاوو په ردولو سره وویل چې دا کمېسیون په علني توګه د پرېکړو د اعلانولو واک نه لري او پر ځای یې د ټاکنو خپلواک کمېسیون دا کار ترسره کوي.

د ټاکنیزو شکایتونو خپلواک کمېسیون (IECC) د مې میاشتې په ۱۲ مه نېټه څرګنده کړه چې دې کمېسیون خپلې وروستۍ پرېکړې د ټاکنو خپلواک کمېسیون (IEC) ته استولې ترڅو د ټاکنو خپلواک کمېسیون د اپریل میاشتې د ۵ مې نېټې د ولسمشریزو ټاکنو پایلې وروستۍ کړي.

د ټاکنو د خپلواک کمېسیون ویاند نور محمد نور وویل چې که چېرې د ټاکنیزو شکایتونو د خپلواک کمېسیون د پرېکړو پر بنسټ په لمرنیو پایلو کې سترو بدلونو ته اړتیا ولیدل شي، نو ښایي د ټاکنو خپلواک کمېسیون په ټاکل شوې نېټه چې د مې میاشتې ۱۴ مه ده، وروستۍ پایلې اعلان نه کړي. نوموړي زیاته کړه، چې د ټاکنو د خپلواک کمېسیون په ډیټابیس کې د نیول شویو پرېکړو ثبتول به هم وخت ونیسي.

د درغلی په اړه د ټاکنیزو شکایتونو د خپلواک کمېسیون پرېکړې کېدای شي هغو وروستيو رایو په شمېر کې چې هر نوماند په ټاکنو کې خپلې کړې دي، بدلون راولي. لمرنۍ پایلې ښيي چې عبدالله عبدالله ۴۴،۹ سلنه رأیې خپلې کړې دي، په داسې حال کې چې اشرف غني احمدزي ۳۱،۵ سلنه رأیې ترلاسه کړې دي.

په لمرنیو کې ټاکل شوې وه چې د ټاکنیزو شکایتونو خپلواک کمېسیون د هغو ۹۰۰ شکایتونو په اړه خپلې پرېکړې کوم چې د "الف یا A" په کټګوري کې راځي - یعنې هغه شکایتونه چې کېدای شي پر وروستيو پایلو اغېزه ولري - د مې میاشتې په ۸ مه نېټه وړاندې کړي، خو اړوند کمېسیون وویل چې ټاکل شوې موده یې له دې کبله غځولې چې د ټاکنو خپلواک کمېسیون د لمرنیو پایلو اعلانول دوه ورځې ځنډولي وو.

د ټاکنیزو شکایتونو خپلواک کمېسیون باید له ۲۰۰۰ څخه زیات شکایتونه چې د ولسمشریزو او ولایتي شوراګانو دواړو په اړه وو، څېړلي وای. اوس مهال د ټاکنیزو شکایتونو خپلواک کمېسیون خپلو ولایتي دفترونو ته امر کړی ترڅو د ولایتي شوراګانو په اړه ورته د سپارل شویو شکایتونو څېړنه پیل کړي. همدارنګه د ټاکنیزو شکایتونو خپلواک کمېسیون به د ولسمشریزو ټاکنو پورې اړوندو هغو شکایتونو څېړلو ته دوام ورکړي کوم چې پر وروستيو پایلو باندې اغېزه نه لري. په وروستيو پایلو کې به همدارنګه د رأیې اچوونې د هغو ۲۹۱ محلونو رأیې شاملې وي کوم چې د ټاکنو د خپلواک کمېسیون لخوا د ۴۴۴ ستونزمنو محلونو تر څېړنو وروسته چې له لمرنۍ شمېرنې وېستل شوي وو، د اعتبار وړ اعلان شوي. د ټاکنو د خپلواک کمېسیون کمیشنرانو خپلې څېړنې د مې میاشتې په ۶ مه وروستۍ کړې او وېې موندله چې د ګډوډیو او بې نظميو له کبله به د ۱۵۲ محلونو

وروستي لنډ مالومات

- ولسمشریز نوماند او د بهرنیو چارو پخواني وزیر زلمي رسول اعلان وکړ چې په دویم پړاو ټاکنو کې به له عبدالله عبدالله څخه خپل ملاتړ اعلان کړي. د لمرنیو پایلو پر بنسټ، زلمي رسول ۱۱،۵ سلنه رأیې ترلاسه کړې دي.
- تمه کېږي چې د ټاکنو خپلواک کمېسیون به د ولایتي شوراګانو لمرنۍ پایلې شاوخوا د مې میاشتې په ۱۷ اعلان کړي.
- د ټاکنو د خپلواک کمېسیون په ویب پاڼه (www.iec.org.af) کې کولای شي د ولسمشریزو ټاکنو لمرنۍ پایلې کوم چې دنومانډ، رأیې پاڼې، ولایت او رأیې اچوونې د محل پر بنسټ ترتیب شوي دي، ترلاسه کړي. همدارنګه تاسو کولای شئ په اړونده ویب پاڼه کې د پایلو د فورمو سکین شوي بڼې هم وګورئ.

د ټاکنو خپلواک کمېسیون رسنیو ته د مالي رپوټونو د سپارلو لپاره وروستی نېټه وټاکله

نوموړې زیاته کړه، "هغه رسنیزې ادارې یا بنسټونه چې له نقدي جریمو سره مخ شوي دي او ورباندې د وضع شویو جریمو د دوه چنده کېدو سرپرته یې تر اوسه یې خپلې جریمې نه دي سپارلي، څارنوالی ته به وروپېژندل شي."

تر اوسه پورې، یواځې د سبا ټلوویزیون او د نوا راډیو خپلې جریمې سپارلې دي، دا په داسې حال کې ده چې د آرزو او نگاه ټلوویزیونو د کمېسیون د پرېکړو پر وړاندې د استیناف غوښتنه کړې ده. که څه هم، د مارچ په ۸ مه د دې کمېسیون دې رسنیو څخه د څار د څانګې لخوا په خپاره شوي یوه رپوټ کې اړوندې رسنۍ له مقرراتو څخه سرغړونکې بلل شوې دي.

هغه رپوټ چې د اپرېل میاشتې له ۱۳ څخه تر ۲۵ پورې وخت رانغاړي، دا په گوته کوي چې د رسنیو د کمېسیون له خبرداري وروسته، ګڼ شمېر رسنیو د ټاکنو د خپلواک کمېسیون پرته له نورو سرچینو لخوا د غیررسمي پایلو او نظر پوښتنو په اړه له رپوټ نه ورکولو ډډه کړې ده.

د څلورو رسنیو لخوا "ښکاره او روښانه پلویتوب" ترسترګو شوی او د اړوند کمېسیون، له رسنیو څخه د څار د څانګې د موندنو پر بنسټ، له خبرداریو او جریمو سرپرته، اړوندو رسنیو "د یوه څانګړي نوماند لپاره پراخ پوښتنې" ته دوام ورکړی دی. د افغانستان ملي راډیو ټلوویزیون (RTA) چې د ۲۰۰۹ کال ولسمشریزو ټاکنو پر مهال له حامد کرزي څخه په پلوي تونن وه، د سیرکال ټاکنیزو سیالیو پر مهال په عادلانه توګه ایز (متوازن) پوښتنې درلود.

د ټاکنو خپلواک کمېسیون دې رسنیو د کمېسیون او هغو رسنیزو ډلو ترمنځ کوم چې د ټاکنیزو سیالیو د اعلانولو پورې اړوند مالي لګښتونو په هکله د رپوټ ورکونې په برخه کې بې پروا دي، ترینګلتیا مخ په راڅرګندېدو ده.

د رسنیو کمېسیون خبرداری ورکړ هغه ادارې یا بنسټونه چې خپل رپوټونه د مې میاشتې تر ۱۴ نېټې ونه سپاري، نو کېدای شي چې له نقدي جریمې سره مخ شي او یا د ټاکنیزې لړۍ تر پوښتنې لاندې راوستلو په موخه ورته ورکړل شوي باورلیکونه یې بې اعتباره بلل شي.

د آزادو رسنیو څخه د ملاتړ د ادارې (نې) اجرائیوي مشر عبدالمجیب څلوتګر وویل چې ټاکل شوی شرط د افغانستان د رسنیو له قانون سره کوم چې پر بنسټ یې رسنیزې ادارې باید یواځې په کال کې یو ځل د مالیې وزارت او د رسنیو عالي شورا ته رپوټ ورکړي، په ټکر کې دي.

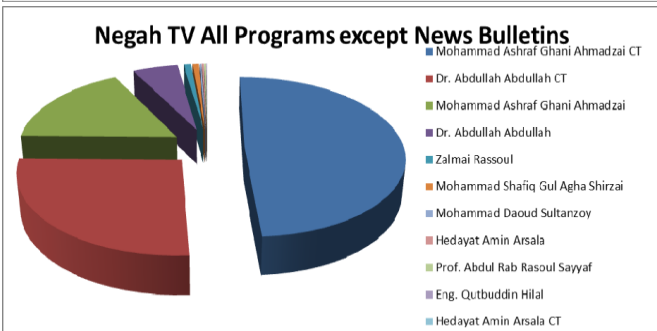
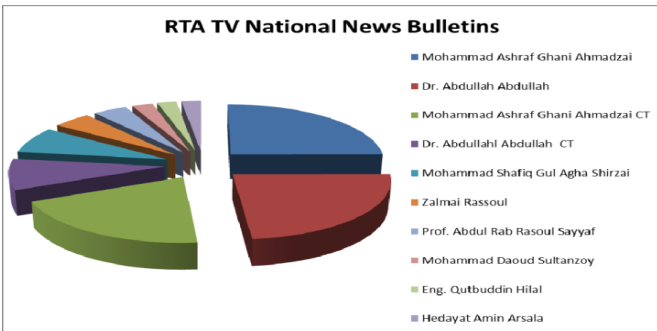
اړوند کمېسیون له هرې رسنیزې ډلې څخه غواړي ترڅو په دې اړه چې هر ولسمشریز او د ولایتي شورا نوماند په اعلانولو باندې څومره پیسې لګولې، په میاشتۍ کچه دې کمېسیون ته رپوټ ورکړي. د رسنیو کمېسیون د مرستیال رئیس حشمت الله رادفر په وینا، تر اوسه پورې یواځې دوه رسنیزو ډلو - کابل نیوز او آرمان ملي - خپل رپوټونه دوی ته سپارلي دي. اړوند کمېسیون د رپوټونو د سپارلو لپاره ټاکل شوي وروستی موده څو څو ځلې غځولې ده.

د حشمت الله رادفر په وینا، اړوند رپوټونه به د ټاکنیزې لړۍ روڼتیا زیاته کړي. نوموړي دا خبره چې ګواکي اړوند کمېسیون له رسنیو څخه د دې لپاره د مالي رپوټونو غوښتنه ځکه چې دا کمېسیون پر هغو رپوټونو چې له کمپاینونو څخه یې ترلاسه کوي باوري نه لري، رد کړه خو زیاته یې کړه چې د ټاکنو په قانون کې د نوماندو لخوا د مالي لګښتونو د برملا کولو په برخه کې باید تعدیل رامنځته شي.

د ټاکنیزو سیالیو پرمهال، د ټاکنو خپلواک کمېسیون وویل چې د لګښتونو مالومول او تصدیقول ګران کار دی او اړوند کمېسیون د مدني ټولنې پر ډلو او عامو خلکو باندې غیر وګر ترڅو اسناد وڅېړي او له ټاکلي حد څخه د زیاد لګښت په اړه ورته رپوټ ورکړي.

ولسمشریز نوماندې اجازه لري ترڅو تر ۱۰۰۰۰۰۰۰ افغانیو پورې (شاوخوا ۱۷۵۰۰۰ امریکایي ډالر) پیسې مصرف کړي، په داسې حال کې چې د ولایتي شوراګانو د نوماندو لپاره ټاکل شوی حد ۵۰۰۰۰۰ افغانی (شاوخوا ۸۷۰۰ امریکایي ډالر) دی. که څه هم د ولایتي شوراګانو نوماندو ملي ډیموکراټیک انستیتیوت ته وویل چې د دوی لپاره د پیسو ټاکل شوی حد ډېر کم دی او زیاته یې کړه هر هغه څوک چې غواړي یو غښتلی کمپاین په لاره واچوي، نو اړتیا لري ترڅو له ټاکل شوي حد څخه ډېرې پیسې ولګوي ترڅو ګران مګر اړین لګښتونه لکه اعلانونه راوغاړي.

د مې میاشتې په ۱۲ مه، د رسنیو کمېسیون له ۱۴ رسنیزو ډلو څخه وغوښتل ترڅو خپلې هغه نقدي جریمې کوم چې د ټاکنیز کمپاین له رسمي مودې وروسته د سکوت یا چوپتیا په موده کې د سرغړونې له کبله ورباندې وضع شوې وې، وسپاري. د رسنیو دې کمېسیون رئیسې اعلیٰ فریدې نېکزاد د یوې خبرې ناستې په ترڅ کې وویل چې که چېرې دا کمېسیون تر ټاکل شوې ورځې تر پایه پورې د وضع شویو جریمو د سپارلو رسیدونه ترلاسه نه کړي، نو اړوندې جریمې به دوه چنده شي.

سرچینه: د ټاکنو د خپلواک کمېسیون د رسنیو کمېسیون، له رسنیو څخه د څار پروژه - اوتیز کمي رپوټ، ۲۰۱۴ کال د اپرېل میاشتې ۲۵ مه، له CT څخه موخه Campaign Team ده.